

הלכות אישות פרק ג

פרק ג: דיני קידושין

קידושי כסף: הנתינה והאמירה

א.

כיצד האשה מתקדשת?

אם בכסף הוא מקדש אין פחות מפרוטה כסף או שוה פרוטה. -
אומר לה, "הרי את מקודשת לי", או "הרי את מאורסת לי", או "הרי את לי
לאשה", "בזה", ונותנו לה בפני עדים.

מי האומר והנותן

והאיש הוא שאומר דברים שמשמען שקנה אותה לו לאשה, והוא שיתן לה
הכסף.

ב.

נתנה היא ואמרה לו, "הריני מקודשת לך", "הריני לך לאשה", וכל לשון
הקנאה - אינה מקודשת.

וכן, אם נתנה היא לו ואמר הוא - אינה מקודשת.

נתן הוא ואמרה היא - הרי זו מקודשת בספק:

ג.

ואם קידש בשטר - כותב על הנייר או על החרס או על העלה ועל כל דבר שירצה, "הרי את מקודשת לי", או "מאורסת לי", וכל כיוצא בדברים אלו, ונותנו לה בפני עדים.

ד.

וצריך שיכתוב אותו לשם האשה המתקדשת, כגט. ואינו כותבו אלא מדעתה. כתבו שלא לשמה, או לשמה ושלא מדעתה, אף על פי שנתנו לה מדעתה בפני עדים - אינה מקודשת:

קידושי ביאה: האמירה והיחוד

ה.

ואם קידש בביאה - אומר לה, "הרי את מקודשת לי", או "הרי את מאורסת לי", וכל כיוצא בזה, או "הרי את לי לאשה", "בבעילה זו", ומתייחד עמה בפני עדים, ובועלה.

והמקדש בביאה דעתו על גמר ביאה, וכשיגמור ביאתו תהיה מקודשת. ובין שבא עליה כדרכה בין שבא עליה שלא כדרכה - הרי זו מקודשת:

1.

עניינם שהוא קונה אשה

הדברים שיאמר האיש כשיקדש, צריך שיהיה ענינם שהוא קנה אשה, לא שיהיה ענינם שהקנה עצמו לה.

כיצד? הרי שאמר לה, או כתב בשטר שנתנו לה, "הריני בעליך", "הריני ארוסיך", "הריני אישיך", וכל כיוצא בזה - אין כאן קידושין כלל:

1.

אמר לה, או כתב לה, "הרי את אשתי", או "ארוסתי", או "הרי את קנויה לי", "הרי את שלי", "הרי את ברשותי", "הרי את זקוקה לי", "הרי את לקוחתי", "הרי את חרופתי", וכל כיוצא בזה - הרי זו מקודשת:

2.

אמר לה, או כתב לה, "הרי את מיוחדת לי", "הרי את מיועדת לי", "הרי את עזרתי", "הרי את נגדי", "הרי את צלעתי", "הרי את סגורתי", "הרי את תחתי", "הרי את אסורתי", "הרי את תפושתי" - הרי זו מקודשת בספק. והוא שיהיה מדבר עמה על עסקי קידושין, אבל אם אינו מדבר עמה תחילה על עסקי קידושין - אין חוששין למילות אלו:

ח.

ויש לאיש לקדש את האשה בכל לשון שהיא מכרת בו, ויהיה משמע הדברים באותה הלשון שקנייה, כמו שביארנו.

היה מדבר עם האשה על עסקי הקידושין, ורצת, ועמד וקידש ולא פירש ולא אמר לה כלום, אלא נתן בידה, או בעל, הואיל והן עסוקין בענין - דיו, ואינו צריך לפרש.

וכן, עדי הקידושין והגירושין אינו צריך לומר להם "אתם עדי", אלא כיון שקידש בפניהם או גירש - הרי זו מקודשת ומגורשת:

ו.

חצי

האומר לאשה, "התקדשי לחצי" - הרי זו מקודשת.

הא למה זה דומה, לאומר לה, "הרי אשתי את ואחרת", שנמצא שאין לך אלא חצי איש.

אבל אם אמר לה, "חציך מקודש לי" - אינה מקודשת, שאין אשה אחת ראויה לשנים.

וכן, האומר, "הרי את מקודשת לי ולזה" - אינה מקודשת:

י.

אמר לה, "הרי חציך מקודש לי בפרוטה וחציך בפרוטה", או שאמר לה, "הרי חציך מקודש לי בחצי פרוטה וחציך האחר בחצי פרוטה" - הרי זו מקודשת:

י.

אמר לה,

"חציך מקודש לי בפרוטה היום וחציך בפרוטה למחר",

"שני חציך בפרוטה",

שתי בנותיך לשני בני בפרוטה,

בתך מקודשת לי ופרתך מכורה לי בפרוטה, או בתך וקרקעך לי בפרוטה - בכל אלו מקודשת בספק:

יא.

האב מקדש את בתו שלא לדעתה כל זמן שהיא קטנה וכשהיא נערה.
רשותה בידו, שנאמר "את בתי נתתי לאיש הזה" (דברים כ"ב:ט"ז), וקידושיה
לאביה.

וכן, הוא זכאי במציאתה, ובמעשה ידיה, ובכתובתה אם נתגרשה או
נתאלמנה מן האירוסין - הוא זכאי בכל עד שתבגור:

יא.

לפיכך מקבל האב קידושי בתו מיום שתיוולד עד שתבגור, ואפילו היתה
חרשת או שוטה וקידשה האב, - הרי היא אשת איש גמורה.

גיל לקידושי ביאה

ואם היתה בת שלש שנים ויום אחד - מתקדשת בביאה מדעת אביה.
פחות מכאן, אם קידשה אביה בביאה - אינה מקודשת:

יב.

בגרה הבת - אין לאביה בה רשות, והרי היא כשאר כל הנשים, שאין
מתקדשת אלא לדעתה.

וכן, אם השיאה אביה ונתאלמנה או נתגרשה בחיי אביה - הרי היא ברשות
עצמה ואף על פי שעדיין היא קטנה. כיון שנישאת - אין לאביה בה רשות:

יג.

נתקדשה בקטנות שלא לדעת אביה

נתקדשה קודם שתבגור שלא לדעת אביה - אינה מקודשת, אפילו נתרצה
האב אחר שנתקדשה.

ואפילו נתאלמנה או נתגרשה מאותם הקידושין - אינה אסורה על הכהן.

ובין היא ובין אביה יכולין לעכב.

בין שנתקדשה בפניו בין שנתקדשה שלא בפניו, - אינה מקודשת:

י"ד.

ספק בוגרת

היתה הבת ספק בוגרת, בין שקידשה אביה שלא לדעתה, בין שקידשה היא

עצמה שלא לדעת אביה - הרי זו מקודשת בספק.

לפיכך צריכה גט מספק:

שליחות בקידושין

4 סוגי שליח

י"ד.

יש לאיש לעשות שליח לקדש לו אשה, בין אשה פלונית בין אשה משאר הנשים.

וכן, האשה הגדולה עושה שליח לקבל קידושיה, בין מאיש פלוני בין מאיש משאר האנשים.

וכן, האב עושה שליח לקבל קידושי בתו כשהיא ברשותו.

ואומר האב לבתו הקטנה, "צאי וקבלי קידושין":

טו.

עדים בשליחות

כל העושה שליח לקבל הקידושין - צריך לעשותו בפני שני עדים.

אבל האיש שעשה שליח לקדש לו אשה - אינו צריך לעשותו בעדים, שאין מקום לעדים בשליחות האיש אלא להודיע אמיתת הדבר, לפיכך אם הודו השליח והמשלח אינן צריכין עדים, כמו שליח הגט וכמו שליח שהרשהו

להפריש לו תרומה וכיוצא בהן, בכל שלוחו של אדם כמותו ואינו צריך
עדים:

טז.

השליח נעשה עד. לפיכך אם עשה שנים שלוחיו לקדש לו אשה, והלכו
וקידשו אותה - הן הן שלוחיו והן עדי הקידושין, ואינן צריכין לקדשה לו
בפני שנים אחרים:

הכשרים לשליחות

יז.

הכל כשרין לשליחות,

- חוץ מחרש שוטה וקטן - לפי שאינן בני דעת.
- והגוי - לפי שאינו בן ברית, ונאמר "כן תרימו גם אתם"
(במדבר י"ח, כ"ח), לרבות את השליח, ומה אתם בני ברית אף שלוחכם
בן ברית, להוציא את הגוי.
- אבל העבד - אף על פי שהוא נעשה שליח לדבר שבממון - הרי
הוא פסול לשליחות הקידושין והגיטין, לפי שאינו בתורת גיטין
וקידושין:

סדר קידושי השליח

יח.

שליח האיש שקידש - אומר לה, "הרי את מקודשת לפלוני בכסף זה", או
"בשטר זה".

ואם שליח האשה הוא שמקבל הקידושין - אומר לו, "הרי פלונית ששלחה אותך מקודשת לי", והוא אומר לו, "קידשתיה לך", או "אירסתיה לך", או "נתתיה לך לאשה", וכל כיוצא בזה.

וכן, המקדש על ידי האב - אומר לו, "הרי בתך פלונית מקודשת לי", והוא אומר לו, "קידשתיה לך".

ואם אמר האב או השליח, "הין" - דיו, אפילו שתק.

ואם היו עסוקין בענין, ונתן לאב או לשליח ולא פירש ולא אמר דבר - דיו.

ואם קידש בשטר - אינו כותבו אלא מדעת האב או מדעת השליח.

וכן בכל הדברים כולן של קידושין - דין האיש עם האשה כדין שליח עם שליח או עם האב:

קידושין לכתחילה

יט.

מצוה שיקדש אדם אשתו בעצמו יתר מעל ידי שלוחו.

וכן, מצוה על האשה שתקדש עצמה בידה יתר מעל ידי שליח.

ואף על פי שיש רשות לאב לקדש בתו כשהיא קטנה וכשהיא נערה לכל מי

שירצה - אין ראוי לעשות כן, אלא מצות חכמים שלא יקדש אדם את בתו

כשהיא קטנה, עד שתגדיל ותאמר, "בפלוני אני רוצה".

וכן האיש אין ראוי לו שיקדש קטנה.

ולא יקדש אשה עד שיראנה ותהיה כשרה בעיניו, שמא לא תמצא חן בעיניו,

ונמצא מגרשה, או שוכב עמה והוא שונאה:

כ.

המקדש בביאה - הרי אלו קידושי תורה.

וכן בשטר מתקדשת בו מן התורה, כשם שגומר ומגרש, שנאמר "וּכְתַב לָהּ סֵפֶר" וכו' (דברים כ"ד:א'), כך גומר ומכניס.

וכן הכסף דין תורה ופירושו מדברי סופרים, שנאמר "כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה" (דברים כ"ב:י"ג, כ"ד:א'), ואמרו חכמים, ליקוחין יהיו בכסף, שנאמר "נָתַתִּי כֶסֶף הַשְּׂדֵה קַח מִמֶּנִּי" (בראשית כ"ב:י"ג):

כא.

אף על פי שעיקר הדברים כן הוא - נהגו כל ישראל לקדש בכסף או בשוה כסף.

וכן אם רצה לקדש בשטר - מקדש.

אבל אין מקדשין בביאה לכתחילה, והמקדש בביאה מכין אותו מכת מרדות, כדי שלא יהיו ישראל פרוצין בדבר זה, אף על פי שקידושיו קידושין גמורין:

כב.

וכן, המקדש בלא שידוך, או המקדש בשוק, אף על פי שקידושיו קידושין גמורין - מכין אותו מכת מרדות, כדי שלא יהיה דבר זה הרגל לזנות, וידמה לקדשה שהיתה קודם מתן תורה:

ברכת אירוסין

כג.

כל המקדש אשה, בין על ידי עצמו בין על ידי שליח - צריך לברך קודם הקידושין, הוא או שלוחו, ואחר כך מקדש, כדרך שמברכין קודם כל המצוות.

ואם קידש ולא בירך - לא יברך אחר הקידושין, שזו ברכה לבטלה, מה שנעשה כבר נעשה:

כיצד מברך?

ברוך אתה י"י אלהינו מלך העולם

אשר קידשנו במצוותיו, והבדילנו מן העריות,

ואסר לנו את הארוסות,

והתיר לנו את הנשואות על ידי חופה וקידושין

ברוך אתה י"י מקדש ישראל:

זו היא ברכת אירוסין.

ונהגו העם להסדיר ברכה זו על כוס של יין או של שיכר.

אם יש שם יין - מברך על היין תחילה, ואחר כך מברך ברכת אירוסין, ואחר

כך מקדש.

ואם אין שם יין ולא שיכר - מברך אותה בפני עצמה: